IV. INTERNATIONAL PIRI REIS LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS

10-12 October 2021, Ankara / TURKEY

(THE PROCEEDINGS BOOK)

EDITED BY

Prof. Dr. Alenka Pavko-Čuden

Assist. Prof. Dr. Mehmet Ali TÜRKMENOĞLU

ISBN:978-625-7464-31-4

www.izdas.org/pirireis

4. INTERNATIONAL PIRI REIS LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS
10-12 October 2021, Ankara / TURKEY

(THE PROCEEDINGS BOOK)

EDITOR

Prof. Dr. Alenka Pavko-Čuden
Assist. Prof. Dr. Mehmet Ali TÜRKMENOĞLU

All rights of this book belong to IKSAD. Without permission can't be duplicate or copied.
Authors are responsible both ethically and juridically
IKSAD Publications – 2021 ©
Issued: 27.10.2021
ISBN: 978-625-7464-31-4

Bu Kitabın Tüm Hakları IKSAD Yayınevi'ne aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.
IKSAD Yayınevi – 2021 ©
Yayın Tarihi: 27.10.2021
ISBN: 978-625-7464-31-4

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

IV. INTERNATIONAL PIRI REIS
LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS

DATE and PLACE

10-12 October 2021 / Ankara- TURKEY

ORGANIZATION

IKSAD GLOBAL

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Ramazan GAFARLI
Prof. Dr. M. Salih MERCAN
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK
Dr. Ayşe ERKMEN
Gönül EDEŞLER
Neslihan BALCI

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 48

NUMBER of REJECTED PAPERS - 2

PARTICIPANTS COUNTRY

Turkey-20, Albania-2, Algaria-1, Azerbaijan-1, Bangladesh-2, Ethiopia-1, Croatia-1, India-2, Iranian-1, Canada-1, Macedonia-1, Pakistan-3, Romania-2, Russia-2, Slovenia-2, Sri Lanka-2, Thailand-1, Uganda-1, Ukraine-2

***Double blinded evaluation proces**

IV. INTERNATIONAL PIRI REIS
LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS
10-12 October 2021 / Ankara- TURKEY
(THE PROCEEDINGS BOOK)
www.izdas.org/pirireis

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Deepak John Mathew- Indian Institute of Technology
Prof. Dr. Hacer HUSEYNOVA- Azerbaijan State Pedagogical University
Prof. Dr. Lutviyye ASGERZADE- Azerbaijan National Academy of Sciences
Prof. Dr. Necati DEMIR- Gazi University
Prof. Dr. Nuri KAVAK- Eskisehir Osmangazi University
Prof. Dr. Ramazan GAFARLI- Azerbaijan National Academy of Sciences
Prof. Dr. Mərziyye Necefova- Azerbaijan National Academy of Sciences
Prof. Dr. M. Salih MERCAN- Bitlis Eren University
Associate Professor Cavid QASIMOV- Van Centennial University
Associate Professor Ermal BAZE- University of Tirana
Associate Professor Fatma INCE- Inonu University
Associate Professor Sehrane KASIMI- Azerbaijan National Academy of Sciences
Associate Professor Osman Kubilay GUL- Sivas Cumhuriyet University
Associate Professor Dr. M. Selen ABBASOĞLU ERMIYAGIL- Lefke European University
Dr. Lecturer Member Adem DEMIRSOY- Selçuk University
Dr. Lecturer Member Ahmet OZTURHAN- Batman University
Dr. Lecturer Member Murathan KEHA- Ataturk University
Dr. Lecturer Member Okan BOYDAS- Sivas Cumhuriyet University
Dr. Lecturer Member Yasemin ERENGEZGIN KAFKAS- Fatih Sultan Mehmet Vakıf University
Lecturer. See. Dr. Sibel CELIK- Dicle University
Dr Alan Reed LIBERT- University of Newcastle
Dr. Ayse ERKMEN- Gaziantep University
Dr. Baxsəliyev Fazil Eynulla son- Baku Dövlət University
Dr. Modern YUKSEL- Pamukkale University
Dr. Humeyra TUREDI- Bakırköy Fine Arts High School
Dr. Iosefina BLAZSANI-BATTO- Azerbaijan University of Languages
Dr. Mehmet Ali TURKMENOGLU- Harran University
Dr. Murat KARATAS- Abdullah Gul University
Dr. Natalia POPKADZE- Tbilisi Research Center
Dr. Omer Faruk KIRMIT- Hacibayram Veli University
Dr. Parviz EXCAVATION- Baku State University
Dr. Ramazan BULUT- Afyon Kocatepe University
Dr. Sajna. A- University of Kerala
Dr. Terane NAGIYEVA- Azerbaijan State Pedagogical University

4. INTERNATIONAL PIRI REIS LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS

10-12 OCTOBER 2021 / ANKARA

CONGRESS PROGRAM

zoom

Meeting ID: 896 3546 9936
Passcode: 000111

IV. INTERNATIONAL PIRI REIS
LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY CONGRESS
10-12 October 2021 / Ankara- TURKEY
(THE PROCEEDINGS BOOK)
www.izdas.org/pirireis

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildiriler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için **https://zoom.us/join** sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to attend a meeting online, login via **https://zoom.us/join** site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.

Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number, exp. Coşkun ERDOĞAN

Date: 11.10.2021
Session-1 Hall-1
MODERATOR: Assist. Prof. Dr. Mehmet Ali TÜRKMENOĞLU

TURKEY TIME
09^{30}:12^{30}

AUTHORS	UNIVERSITY INSTITUTION	TOPIC TITLE
Assist. Prof. Dr. Coşkun ERDOĞAN & Merve SÜRÜCÜ	Ataturk University	RELIGIOUS-POLITICAL RELATIONS IN THE RELATIONS OF THE GOLDEN ORDA-ILHANLI-MAMLUK STATES
Lect. Dr. Murat KARATAŞ	Abdullah Gul University	LAST SPRING OF TURKISH THOUGHT IN THE ONE PARTY PERIOD: 1944 RACISM-TURANISM CASE
Assist. Prof. Dr. Mehmet Ali TÜRKMENOĞLU	Harran University	AHKAM NOTEBOOKS: THEIR NATURE, CONTENT AND USE IN OTTOMAN STUDIES
Assist. Prof. Dr. Hatice Nur GERMİR & Ömer KOÇ	Manisa Celal Bayar University	INVESTIGATION OF THE CONTRIBUTION OF THE REVITALIZATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD TO TURKEY-CHINA TRADE VOLUME AND THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE PROCESS
Dr. Caner ÇAKI & Mehmet Ozan GÜLADA	Independent Researcher & Malatya Turgut Ozal University	THE SPACE PROPAGANDA OF THE SOVIET UNION
Burak BAYINDIR	Zonguldak Bulent Ecevit University	AN EXAMINATION OF SAH VELI'S GRAND GRAND: GUNYETU'S SALIKİN
Prof. Dr. Muhittin ELİAÇIK	Kirikkale University	THE HODJAZADE FAMILY FROM ISFAHAN AND THEIR PLACE IN THE OTTOMAN POETRY FATWA TRADITION

Azer Ekin DEMİRTAŞ	Necmettin Erbakan University	HZ. INVESTIGATION OF THE IMMIGRATION TO MEDINA IN THE PERIOD OF MUHAMMAD IN TERMS OF MIGRATION TYPES AND IMMIGRATION STATUS

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Coşkun ERDOĞAN & Merve SÜRÜCÜ	RELIGIOUS-POLITICAL RELATIONS IN THE RELATIONS OF THE GOLDEN ORDA-ILHANLI-MAMLUK STATES	1-14
Murat KARATAŞ	LAST SPRING OF TURKISH THOUGHT IN THE ONE PARTY PERIOD: 1944 RACISM-TURANISM CASE	15-31
Mehmet Ali TÜRKMENOĞLU	AHKAM NOTEBOOKS: THEIR NATURE, CONTENT AND USE IN OTTOMAN STUDIES	32-39
Hatice Nur GERMİR & Ömer KOÇ	INVESTIGATION OF THE CONTRIBUTION OF THE REVITALIZATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD TO TURKEY-CHINA TRADE VOLUME AND THE EFFECT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE PROCESS	40-52
Caner ÇAKI & Mehmet Ozan GÜLADA	THE SPACE PROPAGANDA OF THE SOVIET UNION	53-64
Burak BAYINDIR	AN EXAMINATION OF SAH VELI'S GRAND GRAND: GUNYETU'S SALIKIN	65-66
Muhittin ELİAÇIK	THE HODJAZADE FAMILY FROM ISFAHAN AND THEIR PLACE IN THE OTTOMAN POETRY FATWA TRADITION	67-68
Azer Ekin DEMİRTAŞ	HZ. INVESTIGATION OF THE IMMIGRATION TO MEDINA IN THE PERIOD OF MUHAMMAD IN TERMS OF MIGRATION TYPES AND IMMIGRATION STATUS	69-75

İbrahim ONAY	HISTORY OF SOGDIANS AND THEIR POSITION IN TURKISH HISTORY	76-83
Ömer Tarkan TUZCUOĞULLARI	THE EMERGENCE OF HORSE TROLLEYS IN OLD TURKS AND THEIR USAGE OBJECTIVES	74-88
Yaşar BEDİRHAN	THE COLLAPSE OF THE ILKHANATE STATE ECONOMIC, SOCIAL AND POLITCAL REASONS	89-104
Mehmet Nuri ÇINARCI	MUSTAFA ŞEM'I ASPECTS TO USE THE PERSIAN CLASSICS IN THE SERH-I MAHAZENU'L-ESRÂR	105-109
Mehmet Nuri ÇINARCI	ILLUMINATE A PERIOD WITH CHRONOGRAMS: EXAMPLE OF SAFAYI'S TEZKIRE	110-115
Ülkü AYTAN	PHYSICS PUT TO THE TEST OF ARCHEOLOGY	116-142
Vedat AVCİ	EVALUATING EFFECTS OF MORPHOMETRIC FEATURES OF RELIEF ON FLOOD-OVERFLOWING FOR BASINS OF BUYUKDERE, YAGLIDERE, OZLUCE AND HARSIT (DOGANKENT) STREAMS	143-159
Serpil MENTEŞE & Seda KOCA	CLIMATE, VEGETATION RELATIONSHIP AND DISTRIBUTION OF WOODY VEGETATION: THE CASE OF BILECIK	160-175
Murat ÇINAR	PIRACY AND THE IMPACT OF GEOGRAPHICAL FACTORS IN THE GULF OF ADEN	176-177

Ömer Gökhan ULUM	RELIGIOUS PHILOSOPHY INCLUDED IN PROSPECT 2 STUDENT BOOK— AN IRANIAN EFL TEXTBOOK	178-184
Shazia Aziz & Sarwet Rasul & Muahmmad Faisal Aziz	HERITAGE LANGUAGE MAINTAINANCE BY PAKISTANI IMMIGRANTS IN OMAN	185
Shazia Aziz & Muhammad Faisal Aziz & Maryam Jahangir	SWITCHING BETWEEN ONLINE AND ON CAMPUS LEARNING: CHALLENGES, COPING STRATEGIES AND LESSONS LEARNT	186
Gessese Negesse	CONTENT-BASED LANGUAGE INSTRUCTION PRACTICE AND ITS CHALLENGES IN TECHNICAL AND VOCATIONAL EDUCATIONAL TRAINING COLLEGES: THE CASE OF BAHIR DAR POLYTECHNIC COLLEGE, ETHIOPIA	187-188
Andrii BALENDR	BORDER GUARDS FOREIGN LANGUAGES TRAINING AT THE DEPARTMENTAL HIGHER EDUCATION INSTITUTION	189
Olga Glukhova	THE PANDEMIC NOTIONS CONCEPTUALIZATION PROCESS	190
Larysa Otroshchenko	EXPLOYTING TIK TOK IN TEACHING ENGLISH AT SUMY STATE UNIVERSITY	191-193
Ermal Baze	SOCIO-POLITICAL PHYSIOMETRY OF IMPORTANT ALBANIAN CITIES ON THE EVE OF THE OTTOMAN PERIOD (14th – 15th Centuries)	194-200
Ayətxan Ziyad (İsgəndərov)	AZERBAIJAN SELJUKS: BAKU AHMEDLI VILLAGE	201-212

James Mbaziira	LAND USE PATTERNS AND WETLAND REGULATORY FUNCTION RECOVERY: EVALUATION OF LUGOGO CATCHMENT IN CENTRAL UGANDA	213-220
Kaya ÖZÇELİK	MARCHING SONG: A POST-WAR CULTURAL PICTURE OF EUROPEAN SOCIETY	221-229
Kaya ÖZÇELİK	HENRY V: REPRESENTATION NATIONALISM, IMPERIALISM AND RELIGION IN SHAKESPEARE'S EYES	230-238
Mahinul Haque & Sadiya Afrin Mazumder & Kawshik Saha	AN ANALYTICAL STUDY ON THE ARCHITECTURAL AND CULTURAL HERITAGE OF SHALBAN VIHARA: AN ARCHAEOLOGICAL LANDMARK OF BANGLADESH	239-253
Alenka Pavko-Čuden	FROM PAST TO FUTURE: SUSTAINABLE ASPECT OF HAND KNITTING	254-263
Alenka Pavko-Čuden	INSPIRATION FROM THE PAST: FROM SOCKS TO SOCK SHOES	264-270
Ramona BIRAU & Petre Valeriu NINULESCU & Ion FLORESCU	A HISTORICAL APPROACH ON FINANCIAL THEORY	271
Cristi SPULBAR & Elena Loredana MINEA	THE HISTORY OF THE GLOBAL FINANCIAL CRISIS AND ITS IMPLICATIONS FOR ECONOMIC DEVELOPMENT	272
Farkhondeh Jabalameli & Ehsan Rasoulinezhad	HOW ARE THE COVID-19 AND INCOME INEQUALITY RELATED IN IRAN?	273
Maja Vizjak & Marin Romić	GLOBAL BUSINESS ENVIRONMENT TODAY	274-284

Oleg PETELCA & Iurie BEȘLIU & Ciprian-Constantin Pătrăuceanu	DEVELOPMENT OF RURAL AREAS THROUGH EFFICIENT TOURISM MANAGEMENT	285
Lindita Mukli	THE FARMER AND THE LAND OWNERSHIP ON TOURISM DEVELOPMENT (CASE STUDY: ORIKUM AREA)	286-291
Nabanita Sen	IMMORAL TRAFFICKING OF WOMEN FOR PROSTITUTION: A SPOOKY COBWEB IN COVID-19 EPOCH	292
Seema Rehman	TERRORISM AND UNCERTAINTY AMONG INVESTORS	293
Kuldeep Kaur Juneja	INTEGRATION OF ICT STANDARDS IN EDUCATION FOR TASK-BASED LANGUAGE TEACHING	294
Ananda Majumdar	MUSIC IS A PROCESS OF HEALING	295-305
Raguvarman, V & Ketheeswaran, K	PROSPECTS FOR SPORTS DEVELOPMENT IN THE JAFFNA PENINSULAI SRI LANKA	306-308
Hristina Runceva-Tasev & Aneta Stojanovska-Stefanova	REPUBLICANISM: ROMAN RES PUBLICA AS AN INSPIRING CONCEPT FOR THE WESTERN CONSTITUTIONAL THOUGHT	309-318
Kasama Aroonjit & 38 Palatha Noojeen & Sarocha Bunphimon & Natphimol Srisamanuwat & Patson Jaihow & Kemtong Sinwongsuwat	VERBAL COMMUNICATION STRATEGIES USED BY MOST VIEWED FEMALE VLOGGERS OF A DAY IN MY LIFE	319-336

V. Kumaradeepan	NEXUS BETWEEN YOUTUBE ADVERTISEMENT AND CONSUMER PERCEPTION	337

IV. INTERNATIONAL PIRI REIS
LANGUAGE, HISTORY, GEOGRAPHY
CONGRESS
10-12 October 2021, Ankara / TURKEY
(THE PROCEEDINGS BOOK)
WEB: https://www.izdas.org/pirireis
E-MAIL: tarihkongresi@gmail.com

TEK PARTİ DÖNEMİNDE TÜRKÇÜLÜK DÜŞÜNCESİNİN SON BAHARI: 1944 IRKÇILIK-TURANCILIK DAVASI

Öğr. Gör. Dr. Murat KARATAŞ
Abdullah Gül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü
ORCID: 0000-0003-1174-5828

Özet
Türkçülük, Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Türk unsurunun çok uluslu bir yapıdan kültürel anlamda şuurlu bir Türkçülüğe yönelmesini sağlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte Türkçülük Misâk-ı Milli ile sınırlandırılırken bu sınırlar içerisindeki devlet faaliyetlerinde önemli bir konum edinmiştir. Öyle ki 1937 değişikliğiyle birlikte "Milliyetçilik" anayasada devletin niteliklerinden biri olarak belirtilmiştir. Avrupa 1939-1945 yıllarında kendi iç çelişkilerinden kaynaklanan İkinci Dünya Savaşını yaşamıştır. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü yönetimindeki Türkiye bu dönemde genel politikasını tarafsızlık olarak belirlemiş ve bu politikayı savaşın sonuna kadar dikkatli bir şekilde uygulamıştır. Bununla birlikte İnönü/Milli Şef yönetimi savaşın Almanlar lehine geliştiği süreçte Türkçülere devlet katında itibar gösterir iken savaş Almanların aleyhine döndüğünde pragmatist bir davranış örneği sergileyerek onları suçlu ilan etmiştir. 3 Mayıs 1944 Olayları sonrası "Irkçılık-Turancılık" adı altında açılan davada Türkçüler kamuoyu nezdinde Nazi yanlısı, Sovyetler Birliği karşıtı ve hükümeti devirmeyi amaçlayan kimseler olarak nitelenmiştir. Aslında 3 Mayıs Olayları, Türkçülerin Tek Parti yönetiminin uygulamalarına dönük ortaya koyduğu tavır ve tepki olma özelliği taşır. Bu tavır ve tepkide Türkçülerin temel tespitleri: Seçimlerin hür bir şekilde yapılmadığı, meclisin milleti temsil etmekten uzak olduğu, yeteneksiz insanların devlet kadrolarında kayırıldığı, ülkenin istibdatla yönetildiği, Cumhuriyetin lafta kaldığı, halkın sefalet içinde olduğu şeklindedir. Dava Milli Şef sıfatını taşıyan Cumhurbaşkanı İnönü'nün yönlendirmesi sonucunda hükümet darbesi halini almıştır. Ancak savaş sonrası Türkiye'de çok partili hayata geçilmesi zorunluluğu davanın seyrini etkilemiştir. Bu dava, Türkçülüğün aksiyon olarak devamını sağlarken, milli şef döneminin sonlanmasında da önemli bir aşama olmuştur.
Anahtar Kelimeler: Tek Parti, Hüseyin Nihal Atsız, Türkçülük, Irkçılık-Turancılık Davası, Sıkıyönetim Mahkemesi

LAST SPRING OF TURKISH THOUGHT IN THE ONE PARTY PERIOD: 1944 RACISM-TURANISM CASE

Abstract
Turkism enabled the Turkish element, the founder of the Ottoman Empire, to turn from a multinational structure to a culturally conscious Turkism. With the establishment of the Republic of Turkey, Turkism was limited to the National Pact, and it gained an important position in state activities within these borders. So much so that with the 1937 amendment, "Nationalism" was stated as one of the characteristics of the state in the constitution. In the years 1939-1945, Europe experienced the Second Word War, which was caused by its own internal contradictions. Turkey, under the administration of President İsmet İnönü, determined its general policy as neutrality in this period and carefully implemented this policy until the end of the war.

However, the İnönü/National Chief administration showed respect to the Turkists at the state level in the process that the war developed in favor of the Germans, bur when the war turned against the Germans, it showed an example of pragmatist behavior and declared tem guilty. In the lawsuit field under the name of "Racism-Turanism" after the events of May 3, 1944, Turkists were publicly described as pro-Nazi, anti-Soviet People and those who aimed to overthrow the government. In fact, the May 3 Events have the feature of being the attitude and reaction of the Turkists towards the practices of the One-Party administration. The main determinations of the Turkists in this attitude and reaction are that the elections are not held freely, in the parliament is far from representing the nation, incapable people are favored in the state staff, the country is governed by tyranny, the Republic is speechless, and the people are in misery. The case turned into a coup d'etat as a result of the guidance of President İnönü, who is the National Chief. However, the necessity of adopting a multi-party system in Turkey after the war affected the course of the case. While this case ensured the continuation of Turkism as an action, it also became an important stage in the end of the period of the national chief.
Keywords: One Party, Hüseyin Nihal Atsız, Turkism, Racism-Turanism Case, Martial Law Court

GİRİŞ

Türkçülük ya da Türk Milliyetçiliği, 19. Yüzyılın ikinci yarısı ile birlikte Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısı içinde eriyen Türk unsurunun kendine gelmesi, varlığına ve birliğine şuur edinmesi şeklinde bir aydın hareketi olarak ortaya çıktı. Bu aydın hareketi süreç içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte devlet faaliyetlerine yön veren bir sosyal siyaset anlayışına ulaştı. Bu anlayış 1937'de Anayasa'nın ikinci maddesine "Milliyetçilik" olarak girerken kendisini de Misak-ı Milli sınırları ile sınırlandırdı[1].

Diğer taraftan 1920'li yıllar boyunca Türkçülüğün ilmi ve kültürel anlamda merkezi konumunda olan Türk Ocakları, 1931 yılında kapatıldı. Türk Ocaklarının taşınır-taşınmaz tüm mal varlığı Halkevlerine devredilirken ocak mensuplarından Halkevleri faaliyetlerine destek vermeleri istenildi[2]. Buna rağmen Türkçüler 1931-1939 yılları arasında tek parti yönetimi ile doğrudan karşı karşıya gelmeden varlıklarını devam ettirdi. Bu dönemde Türkçülerin en önemli ismi Hüseyin Nihal Atsız olurken "Atsız Mecmua" ve "Orhun" kısa süreli dergi denemeleri oldu. Atsız Mecmua yazarları arasında Sabahattin Ali ve Pertev Naili Boratav isimleri de yer aldı. Ancak ilerleyen süreçte Sabahattin Ali'nin yazdığı "İçimizdeki Şeytan"[3] isimli eser Atsız ile yollarının ayrılması sonucunu doğurdu.

[1]Tek Partinin altı ilkesinden biri olan "Milliyetçilik" bu maddede "Türkiye Devleti, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Laik, İnkılâpçı ve Devletçidir" şeklinde devletin niteliklerinden biri olarak gösterildi. Bülent Tanör, Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri (1789-1980), Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul, 1998, s. 324.

[2]Murat Karataş, "Tek Parti Döneminde Halk Eğitiminin Bir Aracı Olarak Halkevleri", Tarih Toplum ve İnanç, (Ed. Dr. Kazım Kartal), İksad Yayınevi, Ankara, 2020, s. 122.

[3]Sabahattin Ali, 1940 yılında yayınladığı "İçimizdeki Şeytan" adlı romanında, üniversite ve sanat çevrelerinde dönemin yaygın olan toplumsal ve siyasal akımlarını işlerken Hüseyin Nihal Atsız, Mükrimin Halil Yinanç, Peyami Safa ve Zeki Velidi Togan gibi isimleri, Türkiye'de Alman faşizmini savunan birer kahraman olarak canlandırdı. Kemal Sülker, Sabahattin Ali Dosyası, Ant Yayınları, İstanbul, 1968, s. 49; Romanın yayınlanmasından sonra Atsız, "İçimizdeki Şeytanlar" isimli bir yazı ile suçlamalara cevap verirken ağır ithamlarda bulundu. Harun Bora Tunç, "Belirlenilmekten Yorulan Bir Hayat Sabahattin Ali", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, S. 208.

Yaklaşık bir yıldır hasta olan Gazi Mustafa Kemal Atatürk 10 Kasım 1938'de vefat etti. Atatürk'ün vefatı ile sadece Cumhurbaşkanlığı makamı değil aynı zamanda CHP Genel Başkanlığı da boşaldı. İlk olarak Cumhurbaşkanı seçimi yapıldı. 11 Kasım 1938'de İsmet İnönü Cumhurbaşkanı adayı gösterildiği TBMM'den 348 oyun tamamını alarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçildi. Bundan kısa süre sonra toplanan CHP olağanüstü kurultayı (26 Aralık 1938) tüzüğün 2., 3. ve 4. Maddelerini değiştirerek Atatürk'ü "Ebedi Şef" olarak ilan ederken İnönü'yü de, "Değişmez Genel Başkanı" ve "Milli Şef" olarak kabul etti. Bu süreçte Cumhurbaşkanı İnönü, ülke ve dünya şartlarını kendi otoritesini artırma yönünde kullandı. Bu anlayışın gereği olarak İnönü kısa süre sonra, "Atatürk'ün adamları" olarak nitelenen (Şükrü Kaya, Tevfik Rüştü Aras vb.) isimleri siyaset sahnesinin dışına iterken Hasan Ali Yücel, Refik Saydam, Şükrü Saraçoğlu vb. isimleri de siyaset sahnesine aldı ve onları süreçte yükseltti.[4] Diğer bir deyişle Cumhurbaşkanı İnönü, kendi politikasını uygulayacak sadık bir çevre ortaya çıkardı ve bu kadro ile ülkeyi 1939-1950 yılları arasında yönetti.

Türkiye Cumhuriyeti'nin, yakın tarihinde geçirdiği en sıkıntılı dönem 1939-1945 yıllarıdır[5]. Türkiye bu dönemde batının kendi iç çelişkilerinden ortaya çıkan İkinci Dünya Savaşına fiilen katılmamakla birlikte, savaş yıllarının sebep olduğu iktisadi ve siyasi sıkıntılardan nasibini aldı. Almanların 1 Eylül 1939'da Polonya'ya girmesiyle başlayan savaşta Türkiye genel politikasını "Aktif Tarafsızlık" olarak belirlerken bu politikayı savaş sonuna kadar uygulama noktasında kararlı oldu. Bununla birlikte her an savaşa girilebileceği kaygısıyla Türkiye'de genel seferberlik ilan edilerek yaklaşık bir milyona yakın erkek askere alınmış, savunma ihtiyacı için önceki dönemlere oranla ülke gelirlerinin ciddi bir bölümü ayrılmıştı. Bu gelişmeler ülkede aşırı fiyat artışlarına, hayat pahalılığına ve temel ihtiyaç maddelerinin temininde sıkıntılara yol açmıştı[6]. Bu sırada piyasada aranan temel ihtiyaç maddelerinin yokluğuna ek olarak hükümetin ordu ihtiyaçlarını karşılamak için ürünlerin belli kısmına el koyması ve bunun yerine getirilmesi için baskı uygulaması, halk üzerinde olumsuz etkilere neden olmuştu. Bu şekilde İkinci Dünya Savaşının iktisadi anlamdaki sıkıntıları, Türkiye'de ciddi bir sefalete neden olurken sefaletin artışı siyasi buhranı beraberinde getirmiş, bu durum da ülkede sosyalizmin yükselmesine ve halkın bazı kesimlerinde Sovyetler lehinde yapılan propagandanın karşılık bulmasına sebep olmuştu[7].

1930'lu yılların başında Türkçülerin en bilinen ismi Hüseyin Nihal Atsız iken dönemin sonuna doğru yeni kuşak Türkçüler ortaya çıktı. Yeni kuşağın önde gelen ismi Reha Oğuz Türkkan oldu. Türkkan kısa süre sonra çıkardığı dergiler üzerinden Atsız ile Türkçü düşüncenin liderliği noktasında kavgaya girişti. 1939-1944 yılları arasında Türkçü dergiler yayın hayatında görüldü. Bu dönemde Ergenekon, Bozkurt ve Gök-Börü Reha Oğuz Türkkan; Çınaraltı Orhon Seyfi Orhon; Tanrıdağ Dr. Rıza Nur; Türk Yurdu Dr. Hasan Ferit Cansever; Orhun Hüseyin Nihal Atsız; Kopuz Dr. Fethi Tevetoğlu tarafından yayınlandı[8]. Bu dergiler iki ortak özellik taşıdı.

---

[4]Murat Karataş, "Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün İkinci Dünya Savaşı Arifesinde İç Siyasette Birlik Oluşturma Çabası Üzerine Bir Değerlendirme", 5. Tarih ve Kültür Kongre Kitabı (17 Ağustos 2021 Ankara, Türkiye), (Ed. Dr. Öğ. Üy. Mehmet Ali Türkmenoğlu), İksad Yayınevi, Ankara, 2021, s. 93-95.

[5]Damadı Toker'in belirttiğine göre 1939-1945 döneminde meclis ve hükümetin, hukuki varlıkları dışında hiçbir işlevleri olmazken iç ve dış politika bizzat ve doğrudan Cumhurbaşkanı İnönü'nün tekelinde idi. Metin Toker, Tek Partiden Çok Partiye (1944-1950), Bilgi Yayınevi, Ankara, s. 19.

[6]Şevket Süreyya Aydemir, İkinci Adam (1938-1950), C: 2, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 345.

[7]Semih Yalçın, Türk Milliyetçiliğinin Bir Hizmetkârı; Alparslan Türkeş, Atılım Matbaası, Ankara, 2001, s. 3.

[8]Bu dönemdeki Türkçü dergiler hakkında daha geniş bilgi için Bkz; Necmettin Sefercioğlu, Türkçü Dergiler, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, 2008.

Bunlardan ilki, ırkçı, saldırgan bir milliyetçilik anlayışını savunmaları iken ikincisi ise, dergiler sayesinde Türkçü hareketin, kültürel bir hareket olma niteliğinden sıyrılarak siyasal yönleri ağır basan ideolojik bir hareket olma özelliğini kazanmasıdır[9]. Diğer taraftan bu dönemde çok sayıda Türkçü derginin yanında iki de sol dergi yayın hayatında idi. Bu dergiler "Yurt ve Dünya" ile "Adımlar" idi. Bu dergileri çıkaranlar ve dergilerde yazanların tamamı kendilerini sosyalist olarak nitelendirmekte ancak net bir sosyalizm savunusu da yapmamaktaydılar. Bu noktada örneğin savaş karşıtı, toplumcu ve yurtsever bir çizgide yayın yapan "Yurt ve Dünya", dergiyi çıkaranlar tarafından 'biraz Atatürkçü, biraz sosyalist' olarak tanımlanıyordu[10].

Bu çalışmada Tek Parti döneminde resmi milliyetçilik anlayışının dışında yer alan toplumcu Türkçü düşüncenin İkinci Dünya Savaşı'nın seyrine göre yükseliş ve hazin bir şekilde düşüş gerekçeleri ortaya konulmaya çalışıldı. Bu yapılırken dış ve iç etkiler birlikte değerlendirildi. Dış etki denilirken Sovyet Rusya'nın Almanya'yı yenilgiye uğratması sonrasında Cumhurbaşkanı İnönü'nün uyguladığı denge siyasetinin terk edilmesi iç etki denilirken de İkinci Dünya Savaşı koşullarının tetiklediği toplumsal muhalefetin sindirilmesi birlikte ele alındı. Çalışma hazırlanırken araştırma-inceleme eserler, döneme ait hatıralar incelenerek elde edilen veriler analiz edilmeye çalışıldı.

1. 3 MAYIS 1944 OLAYLARININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

Başbakan Şükrü Saraçoğlu 5 Ağustos 1942 tarihinde TBMM kürsüsünden "Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve en az onun kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız!"[11] şeklinde konuştu. Bu konuşma yaklaşık iki yıl sonra 3 Mayıs olaylarının sebebi olarak gösterilecek iki mektubun Hüseyin Nihal Atsız tarafından kaleme alınmasına neden oldu.

Söz konusu mektuplar Orhun dergisinin 1944'ün Mart ve Nisan aylarında yayımlanan 15 ve 16. sayılarında yer alırken Atsız mektuplarda dönemin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na "Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye Açık Mektup" ve "Başvekil Saraçoğlu Şükrü'ye İkinci Açık Mektup" şeklinde hitap eder. İlk mektupta Atsız, Başbakan Saraçoğlu'na Türkçü olduğunu söylemesine rağmen bu vasfını gösterecek bir faaliyetin bulunmadığını belirtir ve bundan duydukları rahatsızlığı dile getirir. Bu açık mektubun amacı, "Türkçülüğün niçin yalnız sözde kalarak, bugünün imkânları nispetinde iş hâline gelmediğini sormak ve Türkçülük tatbikat sahasına geçmediği için yurdumuzun düşmanı olan fikirlerin nasıl gelişip yayıldığını anlatmak" olarak gösterilir. Olumsuz bir tavır karşısında dergisinin kapatılmasını bekleyen Atsız bunun gerçekleşmemesi üzerine ikinci mektubu kaleme alır. Bu mektupta Atsız, ülkedeki komünist faaliyetlerin arttığını ve komünistlerin devlet kademelerinde hızla kadrolaştığını iddia eder. Bu kadrolaşmanın en yoğun yaşandığı yer olarak da Hasan Ali Yücel'in başında bulunduğu Milli Eğitim Bakanlığını gösterir. Atsız, Bakan Yücel'in komünistleri kollayıp kayırdığı iddiasıyla Başbakan Saraoğlu'ndan bunu engellemesini talep ederken Ahmet Cevat Emre, Sabahattin Ali, Sadrettin Celal ve Pertev Naili Boratav gibi isimlerin bir an önce devlet hizmetinden uzaklaştırılmasını ve son olarak Bakan Yücel'in makamdan istifasını ister. Açık mektupların yayınlandığı 15 ve 16. sayılar 5000 adet olmak üzere ikişer baskı yapmasına rağmen karaborsaya düşer.

[9]Turgay Uzun, Türk Milliyetçiliği ve MHP, Orion Kitabevi, Ankara, 2020, s. 271.
[10]Gökhan Atılgan, Behice Boran: Bir Öğretim Üyesi, Siyasetçi, Kuramcı, Yordam Kitap, İstanbul, 2007, s. 61.
[11]Murat Karataş, "II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkçü Dergiciliğin Bir Örneği Olarak Gök-Börü Dergisi", Journal Of Universal History Studies (JUHIS), 2(1), June-2019, s. 140.

Öyle ki asıl fiyatı 25 kuruş olan derginin son sayısı 25 liraya kadar piyasada alıcı bulur. Bu süreçte "Komünistlerin derginin fazla okunmasını engellemek için dergiyi toplattıkları"[12] söylentisi ortaya çıkar.

Ülke çapında yankı uyandıran açık mektupların ilk sonucu Atsız'ın öğretmenlikten ihracı ve derginin kapatılması oldu. İkinci sonucu ise Atsız'ın komünistlikle suçladığı ve devlet hizmetinden uzaklaştırılmasını talep ettiği isimlerden biri olan Sabahattin Ali'nin mahkemeye başvurması üzerine dönemde "Atsız-Sabahattin Ali Davası" olarak bilinen sürecin başlaması oldu[13]. Atsız'ın, dava için 24 Nisan 1944 günü Ankara'ya gelmesiyle birlikte hareketli günler başladı. Davanın ilk duruşması 26 Nisan 1944'te yapıldı. Davanın hâkimi Saffet Unan, savcısı Hadi Tan olurken Atsız'ın avukatları Ferruh Ağan, Hamit Şevket İnce, Rasih Yeğengil idi. Hükümetin sağı-solu birbirine kırdırma politikasının sonucu olarak Sabahattin Ali'yi bu davada Ulus gazetesinin hukuk müşaviri temsil etti. Davacı Sabahattin Ali, gerekçesini "Suçlu, on beş yıl önce geçmiş ve hesabı tarafımdan verilmiş olan bir olayı ele alarak bana hakaret etmiştir. Cezalandırılmasını ve on bin lira tazminata hükmedilmesini talep ederim." şeklinde açıkladı. Bunun üzerine Atsız'ın avukatlarından Hamit Şevket İnce, davanın 'vatan haini' sözünden çıktığını belirterek Ceza Kanunu'ndaki 'ispat hakkı' hükmüne dayanarak Sabahattin Ali'nin vatan hainliğini ispat edeceklerini bunun davacı tarafından istenilip istenilmediğinin mahkeme tarafından kendisine sorulmasını istedi. Hâkim, söz konusu talebi olumlu bularak davayı 3 Mayıs 1944 gününe erteledi[14]. Bu arada çıkan olaylardan tedirgin olan hükümet, kamuoyunun gelişmelerden haberdar olmasını istememiş ve davanın ilk duruşmasının haberinin yer aldığı gün, Basın Yayın Genel Müdürlüğü aracılığıyla gazetelere dava hakkında haber yapılmaması bildiren talimat gönderdi. Bunu sonucu olarak basında bu tarihten, davanın ikinci duruşmasının yapıldığı 3 Mayıs 1944'e kadar konu ile ilgili haber ya da yorum yer almadı[15].

Sabahattin Ali-Nihal Atsız Davası'nın ikinci duruşması 3 Mayıs 1944 günü yapıldı. Oldukça kısa süren bu duruşmada Hâkim ilk duruşmada verdiği kararın aksine davalı Atsız'ın avukatlarının soruşturmanın genişletilmesi isteklerini reddederken savcı Hadi Tan'da, Atsız'ın cezalandırılmasını istedi. Duruşma, Atsız'ın savunmasını hazırlaması için 9 Mayıs 1944 gününe ertelendi. Mahkemenin bu kararı sonrasında Türkçüler, "Kahrolsun Komünistler", "Kahrolsun Moskof", "Yaşasın Milliyetçi Türkiye" sloganları eşliğinde mahkeme salonundan çıkarak Ulus Meydanı'na doğru yürüyüşe geçti. Bu dönemde toplumsal muhalefet hareketlerine çok da alışık olmayan devlet mekanizması göstericilere şiddet kullanırken çok sayıda göstericiyi gözaltına aldı.

[12]Atsız tarafından Edirne'de 1933-1934 yılları arasında 9 sayı yayınlanan Orhun'un devamı niteliğinde aynı isimle 10. Sayıdan başlayarak 1943-1944 yıllarında 7 sayı yayınlandı. Başbakan Saraçoğlu'na yazılan ikinci mektup sonrası Bakanlar Kurulu kararıyla kapatılmasına ve son sayının toplatılmasına karar verildi. Ozan Karabulak, Atsız ve Türkçülüğün Yarım Asrı Süreli Yayınlarda Türk Milliyetçiliğinin Seyri (1931-1975), Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017, s. 54-65; İlhan Darendelioğlu, Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri, Toker Yayınları, İstanbul, 1977, s. 106-123.

[13]Mustafa Müftüoğlu, Milli Şef Döneminde Çankaya'da Kâbus (1944 Turancılık Davası), Başak Yayınları, İstanbul, 2005, s. 51-52.

[14]Bu süreçte DTCF Felsefe Bölümü öğrencisi Osman Zeki Yüksel (Serdengeçti), Sabahattin Ali'yi döver ve suçüstü yargılamasıyla üç günlük hapis cezasına çarptırılır. Mahmut Goloğlu, Milli Şef Dönemi (1939-1945), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017, s. 264.

[15]Şerafettin Pektaş, Milli Şef Döneminde Cumhuriyet Gazetesi, Fırat Yayınları, 2010, s. 57.

3 Mayıs Olaylarının önceden planlandığı açıktır. Buradaki amacın dava günü büyük bir gövde gösterisiyle komünistlere tepki göstermek ve toplumu bu yönde uyarmak olduğu görülmektedir. Bununla birlikte devletin sayıları yaklaşık bin kadar olan bir grubun ülkede hükümet darbesi yapacağını düşünerek onların üzerine gitmesi ise oldukça manidardır.
9 Mayıs 1944 günü gerçekleşen oturumda, Atsız'ın iki avukatı[16] onun yerine savunma yaptı ve hâkim kararını açıkladı. Karara göre, 'vatan haini' deyimi bir eylem gösterilip ona dayatılmadığından sövmekten ibaret kalmaktaydı. Bu nedenle Atsız'ın altı ay hapsi gerekecekti. Ancak, sanığın, eskiden beri Sabahattin Ali'nin düşüncelerine karşı bulunuşu ve ülküsüne uygun bulmadığı eserlerini acı hatta hakaret edici şekilde eleştirmiş olmasına rağmen Sabahattin Ali'nin susuşu, bu durum karşısında sanığın bir görev yaptığını sanarak dava konusu açık mektupları yayınlayışı cezayı azaltıcı sebep kabul edilmiş ve hapis cezası dört aya indirilerek ertelendi[17].
Bu şekilde Sabahattin Ali-Nihal Atsız Davası sonuçlandı. Ancak dava sürecinde gelişen olaylar Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve yönetimince, Irkçılık-Turancılık amacı ile gizli cemiyet kurmak ve bu yolla hükümeti devirme amacı taşımak şeklinde değerlendirildi. Hükümetin bu suçla ilgili olduğunu düşündüğü kimselerin yakalanıp yargılanması kararı alması Türkçüler için zor ve karanlık günlerin başlaması anlamına geliyordu.

2. TÜRKÇÜLERİN TUTUKLANMASI VE YAPILAN İŞKENCELER

Sabahattin Ali-Nihal Atsız davasının ertesi günü Atsız, İstanbul'a dönmeye hazırlanırken tutuklandı. Bundan sonraki süreçte Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in başında bulunduğu bir komisyonca hazırlanan 47 kişilik bir liste İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na gönderildi. Bu liste doğrultusunda ülkenin farklı noktalarında tutuklanan Türkçüler İstanbul'a nakledildi. Bu isimler içinde yer alan siviller Sirkeci'de Sansaryan Hanı'ndaki İstanbul Emniyet Müdürlüğünde bulunan hücrelere, askerler ise Tophane'deki Askeri Cezaevi'ne konuldu[18].
18 Mayıs'taki hükümet bildirisi ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs'taki konuşmasıyla soruşturma ve tutuklamalara ilişkin devletin resmi duruşu ortaya çıktı. Cumhurbaşkanı İnönü, kutlamalar sırasında yaptığı konuşmada, ırkçılık fikrini milleti ayırıcı ve bölücü; Turancılık fikrini zararlı ve hastalıklı bir fikir olarak telakki ederek, bu fikirlerle iktidarın mücadele edeceğini söyledi. Buna ek olarak İnönü, iktidarının milliyetçilik anlayışının çerçevesini Misak-ı Milli sınırları olarak işaret ederek Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında herhangi bir coğrafyaya yönelik egemenlik haklarının olmayacağını net bir şekilde ifade etti. Yine İnönü konuşmasında üç nokta üzerinde durdu. Bunlardan ilki, eğitim ve öğretimin Cumhuriyet rejiminin teminatı olduğu ve milli eğitim politikalarının Kemalizm üzerinde şekilleneceği idi. İkincisi, öğretmenlerin Cumhuriyet rejimine sadık ve bağlı olması, anayasal çerçevenin dışında hareket edemeyeceği idi.

[16]Davanın 3 Mayıs 1944 günlü oturumu sonrasında gazetecilere "Ben eski bir 'Ocaklı' Türk'üm. Nihal Atsız'ın yazılarını kendi yazım, davasını kendi davam biliyorum" şeklinde beyanat veren Avukat Hamit Şevket İnce, 8 Mayıs 1944 tarihli Ulus gazetesinde yayınlattırdığı mektubunda, Nihal Atsız'ın devrimlere düşman olduğunun anlaşıldığını, bu nedenle avukatlığından vazgeçtiğini kamuoyuna duyurdu. Mahmut Goloğlu, a.g.e, s. 265.
[17]Mustafa Müftüoğlu, a.g.e, s. 10-56.
[18]Alparslan Türkeş, 1944 Milliyetçilik Olayı, Kamer Yayınları, İstanbul, 1992, s. 58; Hulusi Turgut, Türkeş'in Anıları-Şahinlerin Dansı, ABC Yayınları, İstanbul, 1995, s. 41-42.

Üçüncüsü ise, Turancılık faaliyetleri yürütenlerin gizli bir cemiyet halinde örgütlendiği ve anayasal rejimi yıkma amacı taşıdığı idi[19].

Başbakan Şükrü Saraçoğlu da 29 Mayıs 1944 tarihinde TBMM'deki bütçe görüşmelerinde yaptığı konuşmada "Her Türk gibi ben de Kemalist rejimin doğruluğuna ve sağlamlığına o kadar eminim ki" diyerek iktidarın fikri ve fiili olarak konumunu belirledi. Buna ek olarak Saraçoğlu, Atsız ve çevresindeki Türkçüler için "rejimi yıkmak isteyen fesatçılar"[20] nitelemesinde bulundu.

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ise, 26 Mayıs 1944 tarihinde yapmış olduğu konuşmada, eğitim politikalarında Kemalizm'i esas aldıklarını ve Atatürk'ün yolundan sapmadıklarını söyledi. Yine eğitim camiası içerisinde bulunan az sayıdaki Türkçünün tasfiye edildiğini söyleyen Yücel, aynı zamanda yayımladığı genelge ile Cumhurbaşkanı İnönü'nün 19 Mayıs 1944 tarihli konuşmasının 1944-1945 eğitim ve öğretim yılında ilk, orta kademede ve Köy Enstitüleri'nde okutulmasını emretti. Genelgede Yücel, öğretmenlerden Atatürk ve İnönü'nün düşünceleri çerçevesinde Kemalist ideolojinin coğrafya, kültür ve tarih düşüncesine ayrıca Cumhuriyet değerlerine ağırlıklı olarak yer verilmesini istedi[21].

Tek Parti döneminde CHP içinde sağ kanadın önemli bir ismi olan Memduh Şevket Esendal dava sürecinde CHP Genel Sekreterliği koltuğunda bulunuyordu. Esendal, 7 Kasım 1944 tarihinde parti teşkilatlarına Irkçılık-Turancılık davası ile ilgili bir genelge gönderdi. Genelgede süreci anlatmaya çalışan Esendal, Cumhurbaşkanı İnönü'nün 19 Mayıs nutkunda ifade ettiği gibi Atsız ve diğer sanıkları, gençleri sokağa dökmek isteyen tahrikçi, ülke menfaatlerine zarar veren fesatçı ve maceraperest olarak nitelerken parti teşkilatlarının dikkatli ve titiz olmasını istemekteydi[22].

Bu örneklerde görüldüğü gibi daha dava süreci başlamadan başta Atsız olmak üzere sanık durumunda bulunan Türkçüler, Cumhurbaşkanı İnönü ve çevresi tarafından suçlu ilan edilmekteydi. Bu furyaya savaş sırasında açık bir şekilde Alman yanlısı yayın yapan gazetelerin ve gazetecilerinde katıldığı görülmektedir[23]. Bu noktada Akşam, Cumhuriyet, İleri, Tan, Tanin, Tasvir-i Efkâr, Ulus ve Vakit gazetelerinde dava, gündem maddesi olarak işlenir. Başta Falih Rıfkı Atay olmak üzere Asım Us, Hüseyin Cahit Yalçın, Necmettin Sadak, Peyami Safa, Zekeriya Sertel vb. gazeteciler gazetelerindeki köşelerinde kaleme aldıkları yazılarında sanıkları, kanun ve nizama düşmanı olma, Cumhuriyet rejimine suikast hazırlığı içerisinde olma, Türkiye'de faşist bir diktatörlük kurma amacı taşımakla itham eder. Yine bu gazeteciler Cumhurbaşkanı İnönü'nün 19 Mayıs konuşmasının zararlı akımlara karşı uyanık ve tedbirli olması mahiyetinde Türk milletine büyük ders niteliği taşıdığını dile getirir.

[19]Maarif Vekâleti, Irkçılık-Turancılık, Maarif Matbaası, Ankara, 1944, s. 4-9. İnönü konuşmaya dönük değerlendirmesini not defterine, "Siyasi beyanat yaptım. Irkçılığı ve Turancılığı itham ettim." şeklinde kayıt düşmüştür. İsmet İnönü, Defterler 1919-1973, (Haz. Ahmet Demirel), Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2008, s. 399.
[20]Maarif Vekâleti, a.g.e, s. 10.
[21]Maarif Vekâleti, a.g.e, s. 13-24.
[22]Maarif Vekâleti, a.g.e, s. 19.
[23]Dönemde Türk basını iki kampa ayrılmıştı. Cumhuriyet, Tanin-i Efkâr ve Vakit Alman yanlısı yayın yaparken Tan, Tanin ve Vatan müttefikler lehine yayın yapıyordu. Bu gazetelerin kendi içinde bile farklı eğilimde olanlar bulunmaktaydı. Örneğin Cumhuriyet gazetesinde Abidin Daver müttefik yanlısı, General Emir Erkilet ise Alman zaferine inanmış kişilerdi. Tevfik Çavdar, Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950), İmge Kitabevi, Ankara, 2013, s. 443.

Bu noktada bir örnek vermek gerekirse Ulus'taki köşesinde Atay, "Nizam Düşmanlığı Yaptırmayız" başlığıyla kaleme aldığı yazısında, Atsız ve çevresinin kanun ve nizama muhalif bir şekilde hareket ettiğini, bu hareketin Romanya'daki Gardistlere benzer şekilde organize olduğunu ve gençleri tahrik ederek nifak ve anarşiye sebebiyet verebileceğini ifade eder. Yine 21 Mayıs 1944 tarihli köşesinde "Cumhur Reisimizin Nutku" başlığıyla kaleme aldığı yazısında Atay, İnönü'nün yurdun üzerinde dolaşan kara bulutları dağıttığını ve memleketin rahat bir nefes aldığını belirtir[24].

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanı İnönü, CHP ve basının ağız birliği ettiği sürecin sanıklar için hayli sıkıntılı geçeceği başından belliydi. Zira sanıklar daha dava başlamadan kamuoyu nezdinde itibarsızlaştırılmaya başlanır. Ayrıca sanıklar kötü hapishane koşullarında tutuklu kalma ve işkenceye maruz kalma hali de yaşar. Sanıklardan Türkkan'ın anılarında ifade edildiğine göre Sansaryan Hanı yer altı katındaki hücrelerde devlet görevlileri tarafından kendilerine çeşitli işkenceler yapılır[25]. Sanıklardan bir başka işkence gören Tanyu, Türkiye'de çok partili hayata geçiş sonrasında, devletin "resmi" olarak uyguladığı işkenceye karşı 1949'da Danıştay'a başvurarak kendilerine işkence yapan üst düzey emniyet görevlileri ile polis memurlarının cezalandırılmasını ister. Ancak Danıştay, delil yetersizliğini gerekçe göstererek bu talebi reddeder[26].

Irkçılık-Turancılık Davasının 7 Eylül 1944 tarihli ilk duruşmasında, Türkçüler işkence meselesine ilişkin itirazlarına karşılık savcı Alöç, yapılanları "Efendim, biz bunları huzurunuza misafir olarak değil, hükümeti devirmek isteyen vatan hainleri, katiller ve caniler olarak sevk ettik. Kendilerini Pera Palas otelinde oturtacak değildik. Bunları huzurunuza Reisicumhur namzedi olarak da çıkarmadık. Onun için elbette her nevi zulmü görmüşlerdir ve göreceklerdir."[27] şeklinde kabul ve itiraf etmiştir.

Bu noktada sadece dava sanıkları değil, sanıkların aileleri, arkadaş ve dostları da bu süreçten etkilenmiş ve birtakım olumsuzluklarla yüz yüze gelmiştir. Örneğin; Atsız'ın Erenköy Lisesi'nde tarih öğretmeni olan eşi Bedriye Atsız, hiçbir sebep belirtilmeden önce bakanlık emrine alınmış ardından da tutuklanmıştır. Benzer şekilde Sançar'ın Balıkesir Lisesi'nde kimya öğretmeni olan eşi Reşide Sançar önce bakanlık emrine alınmış ardından da Zonguldak Lisesi'ne atanmıştır.

[24]Enes Bahadır Kızak, "3 Mayıs Irkçılık-Turancılık Davasına Türkiye'deki Alternatif ve Sol Perspektiften Bakışlar", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 158-164; Dönemin önemli aydınlarından biri olan Behçet Kemal Çağlar, yıllar sonra Irkçılık-Turancılık davasını "Hayal ürünü bir örgütün memleketi ele geçireceği kuruntusu yüzünden öz milliyetçilerin kırılması" şeklinde değerlendirmiştir. Çağlar bu değerlendirmeyi, Şemsettin Günaltay'ın Başbakanlığa getirilmesini Kemalizm'den ödün verildiğini söyleyerek CHP'den ve milletvekilliğinden istifa ederken yapmıştır. Seçkin Çelik, İnönü Döneminde Kemalizm, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2021, s. 21.

[25]Bunlar; aç ve susuz bırakmak, Tuvalet vb. ihtiyaçlardan mahrum bırakmak, içinde yaşanması mümkün olmayan pis ve bazen bitli odalarda tutmak, dayak atmak, dayak atılan kişiyi izletmek, silah zoruyla boş kâğıda imza attırmak, içlerinden açık lağım geçen hücrelere koymak ve tabutluğa atmak şeklinde yaşanır. Bu arada 19 ve 20 numaralı hücrelerin adı emniyet mensupları arasında mutena hücre/tabutluk olarak anılmaktaydı. Reha Oğuz Türkkan, Arayan Adam Bir Dava Uğruna 44 Olayları ve Tabutluk İşkenceleri, C: 2, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2011, s. 105-241; Bu süreçte Emniyet Genel Müdürü Osman Sabri Adal, işkence iddialarını araştırmak için İstanbul'a gönderilmiş, iddiaların varit olmadığı neticesiyle Ankara'ya dönmüştür. Hilmi Uran, Hatıralarım (1908-1950), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2009, s. 323.

[26]Hikmet Tanyu, Türkçülük Davası ve Türkiye'de İşkenceler, Erciyes Matbaası, Kayseri, 1950, s. 15-24.

[27]İlhan Darendelioğlu, Türk Milliyetçiliği Tarihinde Büyük Kavga, Oymak Yay., İstanbul, 1976, s. 149-150.

Yine dava için Ankara'ya gelen Atsız'ı 28 Nisan 1944 günü Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ndeki odasında misafir eden Doç. Dr. Osman Turan Milli Eğitim Bakanlığı'nın 6 Mayıs 1944 tarih ve 43 sayılı kararı ile "görülen lüzum üzerine" bakanlık emrine, yani açığa alınmıştır[28].

3. IRKÇILIK-TURANCILIK DAVASININ GELİŞİMİ VE SONUCU

"Irkçılık-Turancılık Davası" İstanbul'da bulunan 1 ve 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemeleri ile Askeri Yargıtay'da üç dönemde gerçekleşti. Davasının ilk evresi 7 Eylül 1944'te Tophane'deki 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başladı ve -haftada üç gün olmak üzere 65 oturumun sonunda- 29 Mart 1945'te kararın açıklanmasıyla son buldu. Mahkeme heyeti Tümgeneral Yusuf Ziya Yazgan (Başkan), Yarbay Cevdet Erkut (Duruşma Hâkimi), Albay Galip Kaan (Üye) isimlerinden oluşurken iddia makamında ise Kazım Alöç (Savcı) bulunuyordu. Savcı Alöç'ün okuduğu son soruşturma kararı, gazetelerde Sıkıyönetim Komutanlığı'nın resmi tebliği: "Irkçılık-Turancılık gayeleriyle gizli cemiyet kurarak millete ve vatana karşı hıyanet hareketine teşebbüs ettiklerinden dolayı tahkikatları mevkufen (tutuklu olarak) yapılan şahıslar hakkında alınan son tahkikat kararı umumi efkâra ayniyle arz olunur."[29] şeklinde kamuoyuna duyuruldu. Son soruşturma kararındaki suçlamalar, 18 Mayıs'ta yayımlanan hükümet bildirisi ve Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs konuşması ile aynı dili taşıyordu.

Hazırlık soruşturmaları sırasında 47 Türkçünün sorgusu yapılmış ve bunlardan 26'sının mahkemeye verilmesine karar verilmişti. Ancak içlerinden 3'ünün dosyası ayrıldığı[30] için dava 23 sanıklı olarak başladı. Buna göre duruşmalara alınan sanıklar[31]: Alparslan Türkeş, Cebbar Şenel, Cemal Oğuz Öcal, Cihat Savaş Fer, Fazıl Hisarcıklı, Fehiman Altan Tokluoğlu, Fethi Tevetoğlu, Hasan Ferit Cansever, Hamza Sadi Özbek, Hikmet Tanyu, Hüseyin Namık Orkun, Hüseyin Nihal Atsız, İsmet Rasin Tümtürk, Muzaffer Eriş, Nejdet Sançar, Nurullah Barıman, Orhan Şaik Gökyay, Reha Oğuz Türkkan, Saim Bayrak, Sait Bilgiç, Yusuf Kadıgil, Zeki Özgür Sofuoğlu ve Zeki Velidi Togan idi.

Savcı Alöç son soruşturma kararında genel suçlamalarda bulunduktan sonra 23 sanık için ayrı ayrı suçlamada bulundu. Buna göre 3 Mayıs gösterileri Hüseyin Nihal Atsız, Cemal Oğuz Öcal ve Reha Oğuz Türkkan'ın "Tahrik ve Teşviki"; Cebbar Şenel ile Said Bilgiç'in "Tertip ve Tanzimi" ile yapılmıştı. Duruşmalar sırasında sanıklar arasında eskiye dayalı anlaşmazlıkların daha ileri boyut aldığı gözlendi. Bunun temel sebebi ise sanıklara ağır işkence yapılması ve hazır ifadelerin baskıyla imzalatılması idi. Bundan dolayı sanıklar arasında karşılıklı suçlamalar görüldü.

---

[28]Fakülteden 7 ay kadar ayrı kalan Turan, Milli Eğitim Bakan Yücel'in imza koyduğu 30 Kasım 1944 tarih ve 1049 sayılı kararname ile görevine iade edildi. Onun yeniden göreve dönüşünde CHP'nin içinde sağ kanadın etkili iki ismi rol aldı. Bunlar; CHP Genel Sekreteri Memduh Şevket Esendal ve Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu idi. Nasrullah Uzman, "Türk Milliyetçilerinin Tecziyesi: Hüseyin Nihal Atsız'ın DTCF'yi Ziyareti ve Osman Turan'ın Açığa Alınması", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 111-115.

[29]Meşkure Yılmaz, "Türkçülük Yargılamalarından Bir Portre: Cemal Oğuz Öcal", Türk Dünyası Araştırmaları, C: 128, S: 253, Mayıs-Haziran 2021, s. 22-23.

[30]Sanık olması öngörülen fakat Almanya'da bulundukları anlaşılan Doğu Türkistanlı Nuriman Karadağlı ve eşi Ahmet Karadağlı ile adresi bilinmediği için kendisine ulaşılamayan Heybetullah İtil'in dosyaları ayrıldı. İtil ilerleyen süreçte duruşmalara ve sanıklar arasına 24. sanık olarak katıldı. Necmettin Sefercioğlu, "3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 46.

[31]Sanıklardan Ahmet Ali Bayrakçı, Ahmet Ellezoğlu Ahmet Ziya Özkaynak, Atilla Türkkan, Bedriye Atsız, İsfendiyar Baruönü, Mehmet Irmak, Mehmet Külahlıoğlu, Osman Yüksel Serdengeçti ve Tahsin Argun haklarında kovuşturmaya yer olmadığı gerekçesiyle 27 Temmuz 1944 tarihinde serbest bırakılmıştı. Ömer Özcan, Türkçüler Cumhuriyet Devrinde Bir İdealin Takipçileri, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2020, s. 49.

Örneğin; Atsız, Öcal'ı kendi aleyhinde ifade vermekle suçlarken Öcal, Atsız Ankara'ya geldiği zaman kaldığı Sebat otelini kendisinin bulduğunu, tutuklandığı için ücreti ödeyemediğini belirtti. Buna karşılık Atsız'da savunmasında "Ankara gençliğinin bana gösterdiği konukseverliği kendine inhisar ettirmesi: O da bir zühuldür."[32] şeklinde tepki gösterdi.

Sanıkların avukatı Prof. Dr. Kenan Öner, iddianamedeki Irkçılık-Turancılık amacı ile gizli cemiyet kurmak ve bu yolla hükümeti devirme amacı taşımak şeklindeki iddiaları reddederken savunmasını müvekkillerinin cumhuriyet, devlet, millet ve vatana bağlı olduklarını, asıl kaygılarının devlet mekanizmasına komünist sızmaları önlemek olduğu üzerine kurdu[33]. Mahkeme tarafından sanıklara Irkçılık, Türkçülük-Turancılık, Cumhuriyet, TBMM, Komünizm başta olmak üzere çok farklı konularda sorular sorulurken bütün sanıkların söz konusu sorulara kararlılıkla cevap verdikleri görülmüştür. Bu noktada kendisine Cumhuriyet rejimi hakkındaki düşüncesi sorulan Atsız, "hakiki" bir cumhuriyete taraftar olduğunu ve "Takdir buyurursunuz ki klasik Cumhuriyet değildir. Cumhur, halk demek olduğuna göre intihabın tek dereceli, mebusların, serbest seçilmesi lâzımdır. Sonra fırkaların birden fazla olması ve bunların birbirlerini kontrol etmesi lâzımdır. Bunlar olmadığına göre bugünkü rejim klasik manasıyla bir Cumhuriyet sayılmaz."[34] şeklinde yanıtlamıştır.

Mahkemenin Türkçülük hususundaki anlayışınız ve kanaatiniz nedir şeklindeki sorusuna Tümtürk, "Türkçülük, memlekette düşünce hürriyeti, söz hürriyeti, keyfi idare yerine istisnasız bir kanun hâkimiyeti taraftarıdır; memlekete koyun adamdan ziyade şahsiyet, ferdi düşünme kabiliyeti ve medeni cesaret sahibi adamdan gelemeyeceğine inanır ve bu bakımlardan Türkçülük, komünizmden olduğu kadar faşizm ve nasyonal sosyalizmden de hiçbir şeyin doldurulamayacağı kadar derin bir uçurumla ayrılmaktadır"[35] şeklinde yanıtlarken yalnızca "faşizm" iddialarını reddetmekle kalmaz; dönemin yönetim anlayışına da ışık tutar.

Türkeş ise mahkemenin Turancılık hakkındaki düşünceniz nedir? tarzındaki sorusuna "Ben koyu bir milliyetçiyim, fakat zannedildiği anlamda ırkçı değilim" dedikten sonra "Benim fikrime göre her şeyden mühim olan Türkiye'dir. Memleketimizin ilim, irfan, sanayi, iktisat vesair sahada en ileri dereceye ulaşması için çalışmak lâzımdır… Turan, yani Türk birliği yalnız Asya'dakiler değil, bütün Türklerdir. Yani ilmi manasından başka olarak bütün yeryüzündeki Türklerdir. Yani Türk birliği, yalnız Asya'dakilerle değil Bulgaristan'daki, Yunanistan'daki vesair yerlerdeki Türkleri de içine alır mefhumdur."[36] şeklinde yanıtlamıştır.

Toplam 23 Türkçünün yargılandığı dava 29 Mart 1945'te sonuçlandı. Karar sonrası 13 sanık beraat ederken Alparslan Türkeş, Cebbar Şenal, Cemal Oğuz Öcal, Cihat Savaş Fer, Fethi Tevetoğlu, Hüseyin Nihal Atsız, Nejdet Sançar, Nurullah Barıman, Reha Oğuz Türkkan, Prof. Dr. Zeki Velidi Togan'a ise 1 ile 10 yıl arasında farklı hapis ve sürgün cezaları verildi[37].

Bundan sonra 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinin haklarında verdiği kararları temyiz için sanıkların Askeri Yargıtay'a taşımasıyla davanın daha kısa sürecek ikinci evresi başladı.

---

[32]Hayri Yıldırım, 3 Mayıs 1944 Irkçılık Turancılık Davası, Togan Yayıncılık, İstanbul, 2015, s. 362.
[33]Süleyman Kocabaş, 1944 Türkçülük-Turancılık Olayı, Vatan Yayınları, İstanbul, 2008, s. 75.
[34]3 Mayıs Türkçüler Günü Antolojisi, C: 1, Türkiye Milliyetçiler Birliği Ankara Ocağı Yayınları, Ankara, 1967, s. 40-48.
[35]3 Mayıs Türkçüler…, s. 65-68.
[36]3 Mayıs Türkçüler, s. 55-49.
[37]Jacob M. Landau, Pantürkizm, (Türkçesi: Mesut Akın), Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 172; Tuncer Baykara, Zeki Velidi Togan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989, s. 31.

Aynı yılın ekim ayında Askeri Yargıtay 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi'nin verdiği kararları "usûl ve esas yönünden" bozarak; tutuklu sanıkların hemen salıverilmesini ve davanın 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinde görülmesini kararlaştırdı. Ayrıca Askeri Yargıtay kararında, her sanığın durumu ve kendisine yöneltilen suçlamalar ayrı ayrı değerlendirilerek, onların her biri için ayrı aklama kararı verilmesini istedi[38].

Irkçılık-Turancılık Davası'nın üçüncü ve son evresi Askeri Yargıtay'ın verdiği karar doğrultusunda 5 Ağustos 1946'da 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki ilk duruşmanın görülmesiyle başladı ve 31 Mart 1947'deki 29. duruşmada sanıkların suçsuz oldukları kararının açıklanmasıyla son buldu. Mahkeme heyeti Tümgeneral Yaşar Yenici (Başkan), General Şevki Mutlugil (Duruma Yargıcı) ve Yarbay Ömer Köprülü (Üye) isimlerinden oluşurken iddia makamında ise Hâkim Yüzbaşı Mehmet Ünüulu (Savcı) bulunuyordu. Mahkeme, ırkçılık düşüncesinin 1924 Anayasası'nın 88. Maddesine aykırılık taşımadığına karar verdi. Mahkemeye göre ırk ayrımı yaparak kamu haklarını kısıtlama anayasayı ihlâl etme anlamı taşımakla birlikte anayasa da böyle bir davranışı suç sayan madde yoktu. Mahkeme ayrıca Türkçülerin hükümet darbesi yapacakları iddiasına dönük yeterli delilin olmadığına, Türkçülerin Sovyetlere dönük ilgisinin siyasi değil milliyetçi amaç güttüğüne, 3 Mayıs Olaylarının milli bir ideolojinin, milli olmayan ideolojiye karşı duyulan kini izhar etme dürtüsünden kaynaklandığına kanaat getirdi[39]. Boranında ifade ettiği gibi bu kararın ortaya çıkmasında aradan geçen iki yılda yeni bir dünya düzeninin kuruluyor olması önemli bir etmen oldu. Zira savaş sonrası süreçte dünya ABD merkezli "Hür Dünya" ile Sovyetler Birliği merkezli "Demir Perde" arasında Soğuk Savaş dönemine girerken Türkiye'de resmi ideolojinin omurgasına güçlü bir anti-komünizm oturuyordu[40].

4. IRKÇILIK-TURANCILIK DAVASI VE DIŞ POLİTİKA

Alman ordularının 1 Eylül 1939'da Polonya'ya girmesiyle başlayan İkinci Dünya Savaşı başını Almanya'nın çektiği Mihver devletler ile başını İngiltere'nin çektiği Müttefik devleteler arasında yaşandı. Türkiye stratejik konumu nedeniyle her iki tarafça yanlarında savaşa dâhil edilmek istenildi. Buna karşılık Türkiye'nin politikası ise "Aktif Tarafsızlık" olarak nitelenen savaşın dışında kalmayı ve savaşın yıkıntılarından ülkeyi korumayı amaçladı[41]. Bu politikanın baş aktörü Cumhurbaşkanı İsmet İnönü oldu. Bununla birlikte bu politikanın dönemde uygulanabilmesinin temel nedeni olarak İnönü'nün çevresindeki kadronun Birinci Dünya Savaşı ve sonrasındaki Türk İstiklal Harbini yaşayan isimlerden oluşması olduğu söylenebilir. Ayrıca savaş süresince Türkiye'nin bu politikayı, her iki taraftan ekonomik yardım ve modern askeri teçhizat elde etmek için kullandığı da görülmektedir.

Savaş sürecinde Almanya, Türkiye'ye dönük genel siyasetini Türkiye'yi kendi yanına çekmek bu mümkün olmazsa müttefik devletler bloğuna gitmesini engellemek olarak belirledi.

[38]Günay Göksu Bozdoğan, Turan'dan Bozkurt'a Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931-1946), (Çev. İsmail Kaplan), İletişim Yayınları, İstanbul, 2015, s. 113.
[39]Altan Deliorman, Atsız-Hayatı-Görüşleri-Eserleri, Berikan Yayınevi, Ankara, 2013, s. 80.
[40]Tanıl Bora, Cereyanlar Türkiye'de Siyasal İdeolojiler, İletişim Yayınları, İstanbul, 2017, s. 285.
[41]Tarafsızlık İkinci Dünya Savaşı sırasında herhangi bir blokun yanında savaşa girmemek anlamına gelirken, bunun aktif bir şekilde yerine getirilmesi ise savaşa dâhil olmamak adına savaşan ülkelerle ittifaklara gidilerek ülkeleri birbirlerine karşı dengelemeye çalışmaktı. Bu ilke Türkiye'nin savaş boyunca birbirleriyle çelişen ittifaklar ve pazarlıklara dâhil olmasına neden olduğu gibi, içinde bulunduğu ittifakların öngördüğü davranışları da yerine getirmemesiyle sonuçlanmıştır. Ali Balcı, Türkiye Dış Politikası, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017, s. 75.

Bu nedenle daha savaş başlamadan eski başbakanlarından Franz Von Papen'i Ankara Büyükelçiliğine atadı[42]. Ancak temel görevi Türkiye'yi Almanya'ya yakın tutmak en azından tarafsızlığını sağlamak olan Von Papen 12 Mayıs 1939 tarihinde Ankara'da Türk-İngiliz Ortak Deklarasyonunun imzalanmasına engel olamadı. Buna göre, her iki devlet kendi güvenlikleri açısından bir ittifak anlaşması imzalayacaklar ve savaşın Akdeniz'e sıçraması halinde her iki devlet birbirlerine yardım edecekti[43].

Bu gelişme Almanya ve İtalya tarafından tepkiyle karşılandı. Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir yere sahip olan Almanya, ihracatı sonlandırıp ekonomik ve kültürel iş birliğini bitirebileceği tehdidinde bulunurken İtalya ise gelişmeyi Mihver devletler için düşmanca olarak nitelendirdi. Buna ek olarak Türk-İngiliz yakınlaşması, İtalya'yı, on iki adanın durumu açısından da endişeye sevk etti. Diğer taraftan 23 Ağustos 1939 tarihinde imzalanan Sovyet-Alman Saldırmazlık Anlaşması üzerine Türkiye, 26 Eylül 1939 tarihinde Sovyetler nezdinde Türk-Sovyet dostluk anlaşması zemini aramış ancak Sovyetlerin Boğazların statüsünün değiştirilmesi talepleri yüzünden istenilen sonuç elde edilemedi[44].

Almanya'nın 1941 yılıyla birlikte Sovyetlerin batıya doğru genişlemelerini önlemek ve bir güvenlik ağı oluşturmak amacıyla Sovyetleri balkanlardan çıkarmak için harekete geçmesi savaşın seyrinde kritik bir dönüm noktası oldu[45]. Bu aşamada 18 Haziran 1941 tarihinde Almanya adına Ankara Büyükelçisi Von Papen ve Türkiye adına Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nun imza koydukları Türkiye-Almanya Dostluk ve saldırmazlık Anlaşması imzalandı. Bu anlaşma sonrasında Türkiye; Almanya ve Sovyetlere tarafsızlık ilanında bulundu[46]. Bu gelişme İngiltere ve ABD'nin tepkisine neden oldu. ABD gelişmeyi ihanet olarak değerlendirerek ödünç verme ve kiralama kanunu gereğince yaptığı yardımları kesti. İngiltere ise Türkiye'yi yalnız bırakmanın onu Almanya tarafına iteceği düşüncesinden hareket ederek kendisi için ABD'den aldığı silah yardımından bir kısmını Türkiye'ye vermeye devam etti[47].

Diğer taraftan Almanya'nın, Sovyetler Birliği'ne saldırısından sonra Türkiye'yi savaşta kendi yanına çekebilmek için hem Turancı çevrelerle hem devlet kadroları içinde yer alan Sovyet karşıtı isimlerle temasa geçtiği görülmektedir[48]. Alman ordularının Sovyet topraklarında ilerledikleri sırada Almanya'nın Türkiye Büyükelçisi Von Papen, Sovyetlerin Türkçe konuşulan bölgeleri hakkında bilgi edinmek, bu bölgeler halkının desteğini sağlamak ve Türkiye'deki Turancı çevreleri Almanya yararına hareket ettirmek için bunlarla temasa geçmiştir.

Buna ek olarak Başbakan Refik Saydam 8 Temmuz 1942'de kalp krizi sonucu vefat etmiş ve Başbakanlık görevine Şükrü Saraçoğlu ondan boşalan Dışişleri Bakanlığına da Numan Menemencioğlu getirilmişti. Saraçoğlu'nun başbakanlık dönemi, Atsız'ın açık mektuplar kaleme alacağı bir süreci beraberinde getirdi. Zira yukarıda da bahsedildiği gibi, Başbakan Saraçoğlu'nun mecliste dile getirdiği Türkçü oldukları ve Türkçülük namına çalışmaya devam edecekleri yönündeki ifadeleri doğal olarak Türkçü çevreleri heyecanlandırdı.

---

[42]Yavuz Özgüldür, Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1993, s. 109-122.
[43]İngiltere Başbakanı Winston Churchill bu gelişmeyi İtalya'nın Arnavutluk'u işgaline karşı verilen cevap olarak nitelemiştir. Ahmet Şükrü Esmer ve Oral Sander, "1939-1945 Dönemi", Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995), Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996, s. 139.
[44]Mustafa Aydın, "İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye 1939-1945", Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, (Ed. Baskın Oran), C: 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009, s. 419-422.
[45]George Vernadsky, Rusya Tarihi, Slenge Yayınları, İstanbul, 2011, s. 496.
[46]Kamuran Gürün, Türk Sovyet İlişkileri, TTK Yayınları, Ankara, 1991, s. 238.
[47]Fahir Armaoğlu, Belgelerle Türk Amerikan Münasebetleri, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1991, s. 143.
[48]Hasan Kösebalan, Türk Dış Politikası, BingBang Yayınları, Ankara, 2014, s. 144.

Bu süreçte gerek İstanbul'da gerekse de taşrada Türkçü yayınların sayısında artış gözükürken başta Cumhuriyet olmak üzere Tasvir-i Efkâr ve Vakit gibi ulusal çapta yayın yapan gazetelerde Almanya lehine yazılar çıkmaktaydı. Bu durumun Cumhurbaşkanı İnönü'nün bilgisi ve onayı dışında geliştiğini söylemek mümkün gözükmemektedir. Zira dönem boyunca tüm gücü kendinde toplayan Cumhurbaşkanı İnönü, İkinci Dünya Savaşı boyunca basın denetimini bizzat takip etmiş, şifreli yazışmalarla yakından ilgilenmiştir.

Özet olarak söylemek gerekirse Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı sonrasında İsmet İnönü Cumhurbaşkanı koltuğuna oturdu. Kendisinin Atatürk olmadığı gerçeğinden hareket eden İnönü, parti ve ülke yönetiminde öncelikli olarak kendini güçlendirecek adımları atarken süreç içerisinde de kendisine sadık isimler ortaya çıkardı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Cumhurbaşkanı İnönü, Türkiye'nin politikasını aktif tarafsızlık ya da denge politikası olarak belirledi. Bu politikayı süreçte hem dış politikada hem de iç politikada kararlı bir şekilde uyguladı. Bu anlamda Şükrü Saraçoğlu ve Hasan Ali Yücel dönemde İnönü'nün kendileri üzerinden Türkçü düşünceyi ve Komünist/Sol düşünceyi manipüle ettiği isimler oldu. İkinci Dünya Savaşının başında Almanların başarı kazanması üzerine bu ülkeyle yakın ilişkiler kurulması gerektiğinde Cumhurbaşkanı İnönü, ülke içindeki Türkçülere hoşgörüyle yaklaşıp sol düşüncenin üzerinde baskı uyguladı. Ancak savaşın Almanların aleyhine dönmesi üzerine Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler kurulması zorunluluğu ortaya çıktığında bu kez Hasan Ali Yücel vb. isimler üzerinden Sovyetler Birliği'ni rahatsız eden Türkçülere darbe vurulmasını tercih etti. Bu tercihte Sabahattin Ali - H. Nihal Atsız davası devlet tarafından gerekçe olarak kullanıldı. Sabahattin Ali - H. Nihal Atsız davası sırasında çıkan olaylarla ilişkilendirilen Irkçılık-Turancılık Davası, devlet merkezli kendini misak-ı milli ile sınırlayan milliyetçilik ile Türkçü düşüncenin karşı karşıya geldiği bir dava olma özelliği taşır. Zira resmi milliyetçilik anlayışının devlet eliyle Türkçü düşünceyi yok etmeye çalıştığı, ancak sonuç alamadığı bu dava sonrası Türkçü düşünce ülkede çok partili hayatın başlamasının da etkisiyle daha çok güçlenmiş ve toplum tarafından daha da sahiplenilen bir siyasi akım halini almıştır.

SONUÇ

Fransız İnkılâbı sonrası milliyetçilik düşüncesinin geniş kitleler tarafından kabul görmesi, çok uluslu imparatorlukların da geleceğini belirledi. Bu düşünceden en fazla etkilenenlerden biri de Osmanlı Devleti oldu. Dönemde Osmanlı Devleti'ni yönetenler milliyetçi isyanların önüne geçebilmek için bütün Osmanlı tebaasının eşitliğine yönelik birtakım reformlar uyguladı. Sonuçta Osmanlıcılık politikasıyla isyancı hareketleri engellemeyi amaçladılar. Ancak bu çabalar gayrimüslim tebaa üzerinde etkili olmazken süreç onların Osmanlı'dan ayrılarak kendi ulus devletlerini kurmalarıyla sonuçlandı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti'ni yönetenler toprak kayıplarının önüne geçmek amacıyla bu kez halifelik makamının da etkisiyle İkinci Abdülhamit döneminde İslamcılık/Ümmetçilik politikasını uygulamaya soktu. Ancak İslamcılık politikası da devletin günden güne kan kaybetmesine engel olamadı. Özellikle İngilizlerin Arap yarımadasında giriştiği faaliyetlerin Arap aşiretleri arasında etkili olması İslamcılığında sonunu getirdi. Osmanlının son döneminde yaşanan bu gelişmeler sonrasında devleti yönetenler tutunacak tek dal olarak Türkçülük düşüncesini gördü. Bu düşünce her ne kadar Osmanlı Devleti'ni kurtarmasa da Türk ulus kimliğine dayalı Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu sağladı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Türkçülük/Milliyetçilik düşüncesi devletin dayandığı temel niteliklerden birisi olmakla birlikte bu dönemde devlet katında pratiğe dökülen milliyetçilik anlayışı kendisini Misak-ı Milli ile sınırladı.

Bu doğrultuda Türk Ocakları ve Türkçü dergiler kapatılırken Pantürkçü düşünceye sahip aydınlardan da kendini Misak-ı Milli ile sınırlayan milliyetçilik anlayışını benimsemeleri istenildi. Bu isteğin sonucu olarak Atatürk döneminde Türkçü aydınlar genel itibariyle onun kişiliğine ve uygulamalarına duydukları güvenle devletin benimsediği milliyetçilik anlayışının dışında bir söylem üretmedi.

Türkiye'de Tek Parti dönemi milliyetçilik anlayışının dışında bir milliyetçilik anlayışının yeniden baş göstermesi İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesine denk geldi. Bu yeni milliyetçilik anlayışı Türk ırkının tarihi sembollerine ve kan birliğine önem verdi. Atatürk'ün vefatı sonrasında Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturan İsmet İnönü dünyanın koşar adım yeni bir savaş atmosferine girdiği süreçte "Milli Şef" ve "Değişmez Genel Başkan" nitelemeleriyle ülkede tek adam durumuna geldi. Bu şekilde ülkede ve partide etkileşen İnönü, 1939-1950 döneminde CHP içindeki İslamcı, Osmanlıcı ve Türkçü kadroları önemli ölçüde tasfiye ederken bürokrasiyi de baştan aşağıya laikleştirmeyi başardı[49].

Başbakan Şükrü Saraçoğlu'nun meclisteki ünlü konuşmasıyla başlayan süreç, Hüseyin Nihal Atsız'ın kendisine ait Orhun dergisinde yayınladığı iki mektupla devam etmiş, 3 Mayıs 1944 tarihinde Ankara'da Türkçü gençlerin gösterisi ile sona ermiştir. 3 Mayıs gösterileri, Türkçülerin İnönü yönetimindeki tek parti uygulamalarına dönük ilk defa ortaya koyduğu tavır ve tepki olma özelliği taşır[50]. 3 Mayıs gösterileri, Milli Şef İnönü'nün 19 Mayıs nutku ile yeni bir çehreye bürünmüş ve çok farklı, maksatlı bir bakış açısıyla "Irkçılık-Turancılık Davası" na dönüşmüştür. Dava ile Cumhurbaşkanı İnönü'nün ve CHP çevresinin Türkçüleri hukuk önünde yargılarken birkaç amaç güttüklerini söylemek mümkündür. Bunlar; hükümetin savaş yıllarındaki Alman yanlısı faaliyetlerini gizleme, Sovyetleri memnun etme, Türkçüleri kamuoyuna Nazi Almanya'sının ırkçı ve faşist fikirlerini destekleyen bir hareket gibi göstermektir. Yine dava ile ülkedeki sol düşüncenin CHP ve devlet kadrolarına yerleşme imkânı bulduğu görülmektedir.

Irkçılık-Turancılık davasının, milletlerarası boyutunu İkinci Dünya Savaşı'nın Almanların aleyhine dönmesi oluştururken; Türkçü aydınların hükümet darbesi yapmak ve milli birliği bozmak suçuyla itham edilmesi, devletin bunu basın yoluyla da Sovyetler Birliği'ne duyurmaya çalışması karşı tarafta yankı bulmamıştır. Bu yönüyle, Türkçülerin yargılanma sürecini dış politikadaki gelişmelerden bağımsız düşünmemek gerekir. Aynı şekilde İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan Sovyet tehdidine karşı ABD'nin başı çektiği Batı Blok'una yaklaşılması komünizmle mücadele kapsamında Türkiye'deki komünistleri işkence süreciyle yüzleştirir. Bu süreçte Behice Boran, Niyazi Berkes, Pertev Naili Boratav gibi isimler üniversiteden uzaklaştırılırken başka isimlerde tıpkı Türkçüler gibi başta tabutluk olmak üzere farklı işkencelerden geçer. Dolayısıyla günün sonunda gerek Türkçülerin gerekse de Komünistlerin devlet tarafından dış politik gelişmelere göre devlette kabul gördükleri ya da itibardan düşürüldükleri ortaya çıkmaktadır.

---

[49]Şerif Mardin, Türkiye'de Din ve Siyaset, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995, s. 203-206.

[50]Türkdoğan, 1944 Olaylarını, Atatürk sonrası "Türkleşme ve Türk'e Dönme" akımının yolunun kesilmesi olarak değerlendirir. Stratejik makamları yeniden ele geçirmiş bulunan gelenekli patrimonial devşirme tarzı yönetim, bunalımlı ortamdan da yararlanarak tarihsel konumunu ve rolünü almak suretiyle, dış Türkler sorununu ve milliyetçilik oluşumunu devre dışı bırakmaya çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur. Türkdoğan, Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını kazandıkları günden itibaren, yetkili makamların bu soydaşlarımıza aktif katılımcılıktan uzak, çekimser vaziyet alışlarında 1940'lı yılların bilinçaltı tepkilerinin derin izleri olduğunu belirtir. Ona göre günümüzde, Türk cumhuriyetlerinde istenilen düzeyde ekonomik, kültürel ve soydaşlık boyutunda etkileyici dinamik bir rol oynayamayışımızda bu kozmopolit aydın kadro ve yönetici tabakanın gelenekli bilinçaltı kurgularını çok iyi düzenlemiş olmalarının payı yüksek olmuştur. Orhan Türkdoğan, Ulus-Devlet Düşünürü: Ziya Gökalp, IQ Yayınları, İstanbul, 2005, s. 411-416.

Irkçılık-Turancılık davası Cumhuriyet dönemi Türk siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olurken ilerleyen süreçte Türkçüler ve CHP arasında kapanmayacak duygusal uzaklıkların doğmasına neden oldu. Bu noktada söz konusu uzaklığı örneklemek gerekirse Atsız'a göre 3 Mayıs, "Türkçülüğün gafletten ayrılışı, can düşmanlarını tanıdığı, dost sandığı hainleri ayırdığı"[51] gün olma özelliği taşır. Aynı şekilde 3 Mayıs'a bağlı olarak gelişen Irkçılık-Turancılık davası, Türkiye'de çok partili hayata geçişle birlikte tam anlamıyla Türkçü programa sahip bir parti kurulması arayışını başlatır[52] ve bu arayış yaklaşık yirmi beş yılın sonunda Milliyetçi Hareket Partisi'nin (MHP) kurulmasıyla sonlanır. Bugün 3 Mayıs, Milliyetçi/Ülkücü çevrelerce "Türkçüler ya da Milliyetçiler Günü"[53] olarak kutlanmaktadır.

KAYNAKLAR

Armaoğlu F. (1991). Belgelerle Türk Amerikan Münasebetleri, TTK Yayınları, Ankara.

Atılgan G. (2007). Behice Boran: Bir Öğretim Üyesi, Siyasetçi, Kuramcı, Yordam Kitap, İstanbul.

Aydemir Ş. S. (2000). İkinci Adam, C: 2, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Aydın M. (2009). "İkinci Dünya Savaşı ve Türkiye 1939-1950", Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, (Ed. Baskın Oran), C: 1, İletişim Yayınları, İstanbul.

Balcı A. (2017). Türkiye Dış Politikası, Alfa Yayınları, İstanbul.

Baykara T. (1989). Zeki Velidi Togan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Bora T. (2017). Cereyanlar Türkiye'de Siyasal İdeolojiler, İletişim Yayınları, İstanbul.

Çavdar T. (2013). Türkiye'nin Demokrasi Tarihi (1839-1950), İmge Kitabevi, Ankara.

Çelik S. (2021). İnönü Döneminde Kemalizm, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.

Darendelioğlu İ. (1976). Türk Milliyetçiliği Tarihinde Büyük Kavga, Oymak Yay., İstanbul.

---------- (1977). Türkiye'de Milliyetçilik Hareketleri, Toker Yayınları, İstanbul.

Deliorman A. (2013). Atsız-Hayatı-Görüşleri-Eserleri, Berikan Yayınevi, Ankara.

Esmer A. Ş. ve Sander O. (1996). "1939-1945 Dönemi", Olaylarla Türk Dış Politikası (1919-1995), Siyasal Kitabevi, Ankara.

Goloğlu M. (2017). Milli Şef Dönemi (1939-1945), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul.

Gürün K. (1991). Türk Sovyet İlişkileri, TTK Yayınları, Ankara.

İnönü İ. (2008). Defterler 1919-1973, (Haz. Ahmet Demirel), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Kızak E. B. (2021). "3 Mayıs Irkçılık-Turancılık Davasına Türkiye'deki Alternatif ve Sol Perspektiften Bakışlar", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 156-174..

[51]H. Nihal Atsız, "3 Mayıs 1944", 3 Mayıs 1944 50. Yıl Türkçülük Armağanı, Akademi Kitabevi, İzmir, 1994, s. 2.

[52]Murat Karataş, "Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde Türkçü Muhalefetin Örneği Olarak Kızıl Elma Dergisi", İlkçağlardan Modern Dönem Tarihten İzler, (Ed. Prof. Dr. Osman Köse), Berikan Yayınevi, Ankara, 2018, s. 617.

[53]Tophane Askeri Cezaevi'nde kalan Cebbar Şenel, Cihat Savaş Fer, Hüseyin Nihal Atsız, Necdet Sançar, Nurullah Barıman, Reha Oğuz Türkkan ve Zeki Velidi Togan 3 Mayıs 1945 tarihinde bugüne dair ilk anmayı yapmışlardır. Reha Oğuz Türkkan, Tabutluktan Gurbete, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1975, s. 202.

Karataş M. (2018). "Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde Türkçü Muhalefetin Örneği Olarak Kızıl Elma Dergisi", İlkçağlardan Modern Dönem Tarihten İzler, (Ed. Prof. Dr. Osman Köse), Berikan Yayınevi, Ankara, 2018, s. 613-637.

---------- (2019). "II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkçü Dergiciliğin Bir Örneği Olarak Gök-Börü Dergisi", Journal Of Universal History Studies (JUHIS), 2(1), s. 134-153.

---------- (2020). "Tek Parti Döneminde Halk Eğitiminin Bir Aracı Olarak Halkevleri", Tarih Toplum ve İnanç, (Ed. Dr. Kazım Kartal), İksad Yayınevi, Ankara.

---------- (2021). "Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün İkinci Dünya Savaşı Arifesinde İç Siyasette Birlik Oluşturma Çabası Üzerine Bir Değerlendirme", 5. Tarih ve Kültür Kongre Kitabı (17 Ağustos 2021 Ankara, Türkiye), (Ed. Dr. Öğ. Üy. Mehmet Ali Türkmenoğlu), İksad Yayınevi, Ankara, 2021, s. 90-103.

Karabulak O. (2017). Atsız ve Türkçülüğün Yarım Asrı Süreli Yayınlarda Türk Milliyetçiliğinin Seyri (1931-1975), Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Kocabaş S. (2008). 1944 Türkçülük-Turancılık Olayı, Vatan Yayınları, İstanbul.

Kösebalan H. (2014). Türk Dış Politikası, BingBang Yayınları, Ankara.

Landau J. M. (1999). Pantürkizm, (Türkçesi: Mesut Akın), Sarmal Yayınevi, İstanbul.

Maarif Vekâleti. (1944). Irkçılık-Turancılık, Maarif Matbaası, Ankara.

Mardin Ş. (1995). Türkiye'de Din ve Siyaset, İletişim Yayınları, İstanbul.

Müftüoğlu M. (2005). Milli Şef Döneminde Çankaya'da Kâbus (1944 Turancılık Davası), Başak Yayınları, İstanbul.

Özcan Ö. (2020). Türkçüler Cumhuriyet Devrinde Bir İdealin Takipçileri, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Özgüldür Y. (1993). Türk-Alman İlişkileri (1923-1945), Genelkurmay Basımevi, Ankara.

Pektaş Ş. (2010). Milli Şef Döneminde Cumhuriyet Gazetesi, Fırat Yayınları, İstanbul.

Sefercioğlu N. (2008). Türkçü Dergiler, Türk Ocakları Ankara Şubesi Yayınları, Ankara.

---------- (2021). "3 Mayıs 1944 ve Türkçülük Davası", Milli Mecmua, S: 20 (Mayıs-Haziran), s. 32-54.

Sülker K. (1968). Sabahattin Ali Dosyası, Ant Yayınları, İstanbul.

Tanör B. (1998). Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri (1789-1980), Yapı Kredi Kültür Yayınları, İstanbul.

Tanyu H. (1950). Türkçülük Davası ve Türkiye'de İşkenceler, Erciyes Matbaası, Kayseri.

Toker M. (1990). Tek Partiden Çok Partiye (1944-1950), Bilgi Yayınevi, Ankara.

Tunç H. B. (2021). "Belirlenilmekten Yorulan Bir Hayat Sabahattin Ali", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 202-211.

Turgut H. (1995). Türkeş'in Anıları-Şahinlerin Dansı, ABC Yayınları, İstanbul.

Türkdoğan O. (2005). Ulus-Devlet Düşünürü: Ziya Gökalp, IQ Yayınları, İstanbul.

Türkeş A. (1992). 1944 Milliyetçilik Olayı, Kamer Yayınlar, İstanbul.

Türkkan R. O. (1975). Tabutluktan Gurbete, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Uran H. (2009). Hatıralarım (1908-1950), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Uzun T. (2020). Türk Milliyetçiliği ve MHP, Orion Kitabevi, Ankara.

Uzman N. (2021). "Türk Milliyetçilerinin Tecziyesi: Hüseyin Nihal Atsız'ın DTCF'yi Ziyareti ve Osman Turan'ın Açığa Alınması", Milli Mecmua, S: 20, Mayıs-Haziran 2021, s. 109-115.

Vernadsky G. (2011). Rusya Tarihi, Slenge Yayınları, İstanbul.

Yalçın E. S. (2001). Türk Milliyetçiliğinin Bir Hizmetkârı; Alparslan Türkeş, Atılım Matbaacılık, Ankara.

Yıldırım H. (2015). 3 Mayıs Irkçılık Turancılık Davası, Togan Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Yılmaz M. (2021). "Türkçülük Yargılamalarından Bir Portre: Cemal Oğuz Öcal", Türk Dünyası Araştırmaları, C: 128, S: 252 (Mayıs-Haziran), s. 13-32.